

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 17

Рівне - 2023

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2023. 106 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 22 червня 2023 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

2. Заброцький М. М. Основи вікової психології: навч. посіб. Тернопіль: Богдан, 2006. С.16 .

3. Нечай С. І. Учити співробітництва змалку. *Дошкільне виховання*. 2014. №9. С. 14.

АНАЛІЗ САМОТНОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЯВИЩА

Котляр Олексій, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ
Керівник: Петренко О.Б., доктор педагогічних наук, професор

Самотність — соціально-психологічне явище, емоційний стан, пов'язане з відсутністю близьких, позитивних емоційних зв'язків з людьми та / або зі страхом їх втрати в результаті вимушеної або наявної психологічної причини соціальної ізоляції. У рамках цього поняття розрізняють два різних феномени — позитивна (самітність) і негативна (ізоляція) самотність, однак найчастіше поняття самотності має негативні конотації.

Професор Чикагського університету Джон Качоппо, дає наступне визначення, самотність – негативний психічний стан, коли людина або страждає від дефіциту соціальних відносин, або від їх незадовільної якості. Суть самотності – протиріччя між бажаною та дійсною кількістю соціальних зв'язків [1].

Американський соціолог Роберт Вейс стверджував, що у людини є фундаментальна потреба як в тісній прив'язаності до іншої людини, так і в спілкуванні з приємними або подібними йому людьми. Якщо ці притаманні нашій природі потреби не задовольняються, то нами оволодіває відчуття самотності, яке за словами Вейса є «постійно гнітюче відчуття без надії на краще» [2].

Професор Джеймс Фландерс описує самотність як відновлювальний механізм, призначення якого – повернути людину з даного небажаного для неї стану на той рівень існування, де відносини з іншими людьми підтримують його психічну рівновагу. Схожим чином самотність розглядається і з точки зору еволюції. В даному випадку, воно змушує людину зосередитися на пошуку того, що у неї по суті не вистачає [3].

Загалом, у визначеннях, які наводилися представниками різних наукових напрямів, в різні часи та в нетотожних умовах, зазвичай присутні наступні загальні моменти:

1) Відчуття самотності є наслідком дефіциту соціальних зв'язків, або їх низької якості.

2) Самотність завжди є суб'єктивним відчуттям. Інакше кажучи, тільки сама людина може відчувати себе самотньою.

3) Самотність не залежить від наявних реально-існуючих соціальних зв'язків та фізичних відстаней – навіть знаходячись з кимось, або перебуваючи в спільноті інших людей, людина може бути самотньою.

4) Самотність, на протигагу ситуації коли людина знаходиться десь сама, завжди є неприємним та гнітючим відчуттям.

Існує ряд психологічних факторів, які сприяють самотності. Наприклад, це може бути низька самооцінка, яка призводить до уникнення контактів з іншими людьми через страх піддатися критиці, що, своєю чергою, створює порочне коло - в результаті відсутності контактів самооцінка ще більше падає.

Самотні люди можуть мати максимально негативний досвід участі в соціальному житті і тоді вони часто інтерпретують соціальні ситуації з точки зору ймовірної небезпеки чи невдачі. Досліди мікрорухів очей показали, що самотня людина частіше за інших звертає увагу на негативні чи такі, що здаються ризикованими обставини чи людей, які не включені до створених іншими соціальних груп. Окрім того, вони починають несвідомо згадувати в деталях минулі ситуації, які сприймалися ними як гнітючі. І чим в більш негативному ключі людина пам'ятає та інтерпретує цілі та наміри інших людей, тим з більшим осердям вона закривається від оточуючих та діє таким чином, аби вберегти себе від нових небезпек. В свою чергу, така поведінка відштовхує від людини інших, зменшуючи кількість соціальних зв'язків та примушує відчувати все більшу самотність.

Деякі автори роблять акцент на досвіді втрати. Вважається, що для того аби страждати від самотності – від відсутності друга, - потрібно спочатку відчувати це саме відчуття дружби та прив'язаності. Тільки втративши друга та прив'язаність, людина може зрозуміти наскільки це було важливо в її житті.

Слабкі навички спілкування також сприяють виникненню відокремленості від товариства, суспільства, посиленню самотності.

Самотність — поширене явище в великих містах, де спілкування з різними людьми відбувається короткочасно й поверхнево, а часу на встановлення тривалих і довірчих відносин не вистачає. Контакти не несуть емоційного навантаження, не ведуть до довіри та почуття безпеки. Самотність відчують молоді люди, які не можуть знайти собі необхідного, відповідного партнера, або літня людина, що втратила знайомих і близьких і не вмiє, не може знайти спільну мову з представниками молодшого покоління. Самотність нерідко переживають люди з інертною нервовою системою, які важко зав'язують нові контакти, повільно звикають до нових

знайомих. У флегматичних, неактивних осіб самотність може призвести до депресії.

Прийнято розрізняти два типи самотності: явну і неявну (приховану від оточення) самотність. Явною самотністю є фізична обмеженість в спілкуванні з іншими людьми, що іншими словами виникає при дефіциті спілкування з людьми, людина хоче спілкуватися, але не може. Набагато частіше зустрічається самотність у неявній (прихованій від оточення) формі. Людина постійно знаходиться в оточенні людей, спілкується з ними, але водночас відчуває себе відчуженою. Всі ці люди їй не потрібні, точніше вона не відчуває до них особливої любові і прихильності, вони для неї легко замінені. Проблема неявної самотності дуже поширена серед підлітків і якщо вчасно не вирішується, то переходить і в стадію дорослого життя. Вона виникає через відчуття людини, що її ніхто не розуміє, немає душі здатної оцінити її гідності. Такі люди вважають, що якщо їм не знайти собі споріднену душу серед всіх цих людей, тоді навіщо вони взагалі потрібні. Тим самим вони свідомо прирікають себе на самотність. Виявити її досить складно, позаяк ця людина в суспільстві поводить найзвичайнішим чином.

Список використаних джерел.

1. John T. Cacioppo. Loneliness: Human Nature and the Need for Social Connection. W. W. Norton & Company, 2009
2. Weiss, R. S., Bowlby, J., & Parkes, J. C. (1973). Loneliness: The experience of emotional and social isolation. Cambridge, MA: MIT Press.
3. Flanders, James P. Practical psychology. New York : Harper & Row. 1976

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Котляр Олексій, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Петренко О.Б., доктор педагогічних наук, професор

Стан самотності, який переживається в юнацькому віці, негативно впливає на комунікативні здібності особистості.

Мета дослідження – виявити психологічні особливості переживання почуття самотності в юнацькому віці.

Юність – це період в житті людини, який з одного боку ставить остаточну крапку на дитинстві, а з іншого боку стає підготовкою та зрештою початком дорослого життя. В цьому віці, зазвичай, відбувається формування саме тих індивідуальних особливостей, які і будуть визначати та

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Індивідуальна та групова робота з дітьми-переселенцями.....	4
Артемова О. Компетенції фахівців для надання допомоги вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	9
Бабак К. Особливості соціальної адаптації дитини до шкільного навчання..	11
Демчук О. Сутність автентичності у психологічному просторі	13
Павелків В. Вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур	15
Павелків В., Оборська А. Використання методів арт терапії у процесі реабілітації девіантної поведінки поранених військовослужбовців	18
Павелків В., Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арт-терапії.....	20
Романюк В. Психічна травма особистості: психофізіологічні та клінічні аспекти	22
Рудюк О. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів	25
Басалига Т. Метод десенсибілізації (EMDR) як засіб подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у учасників збройних конфліктів	27
Борак О. Життєстійкість у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів.....	30
Войціховська Я. Психологічні аспекти професійного становлення майбутнього фахівця.....	32
Гаврилюк О. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса у роботі з людьми з відхиленням у психічному розвитку	34
Гаврилюк О. Особливості самоставлення як чинник ефективності комунікації у юнацькому віці	37
Ганцева М. Психологічні прояви тривожності у студентської молоді під час воєнних дій.....	39
Горбатюк О. Особливості профілактики девіантної поведінки у підлітковому віці	41
Гуцало А. Психологічна допомога вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	43
Даєр І. Психологічні основи розвитку резильєнтності молоді в умовах закладу вищої освіти.....	45
Дивульська К. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану	47
Єфімова М. Психологічна допомога постраждалим дітям внаслідок військового конфлікту в Україні	50
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах ..	53

Зінчук І. Особливості роботи психолога з дітьми з особливими потребами старшого дошкільного віку.....	55
Ковалець А. Дослідження психосоціальної стійкості до стресу у здобувачів вищої освіти.....	57
Конончук А. Сім'я як чинник становлення самооцінки особистості.....	60
Котляр О. Аналіз самотності як соціально-психологічного явища	62
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці	64
Лашта А. Асертивна поведінка як адаптивна копінг-стратегія в юнацькому віці	68
Лісняк Б. Вплив засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу	69
Максимюк В. Соціально-психологічні чинники життестійкості онкологічно хворих осіб.....	72
Михайлова А. Психологічний супровід обдарованих дітей в закладах освіти.....	74
Мартюченко К. Фасилітація як феномен у вітчизняній психологічній науці	77
Мовчко О. Копінг-стратегії як інструмент подолання наслідків стресу	80
Панова О. Проблеми психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.....	81
Парфенчук О. Соціально-психологічна профілактика конфліктної взаємодії старших підлітків	84
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя	86
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку	88
Ткач У.-М. Соціально-психологічні особливості особистості підлітків з девіантною поведінкою	90
Ткачук О. Психолого-педагогічна технологія як ефективний метод зниження підвищеної сугестивності у підлітковому віці	92
Томко М. Діагностика та корекція емоційних порушень у дітей старшого шкільного віку.....	94
Циценя Д. Методи діагностики соціального інтелекту майбутніх психологів	96
Шевчук А. Подолання підвищеної тривожності підлітків методами когнітивно-поведінкової терапії.....	98
Шепель Т. Залежність ступеню емоційного вигорання лікарів від особистісних змінних (на прикладі локусу контролю та професійної мотивації).....	102
Зміст	105

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 17

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,4.